ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

กองการศึกษา เทศบาลตำบลนาแก้ว

อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านเกษตรกรรม การทำเกษตรแบบผสมผสาน

ภูมิปัญญาไทยหรือที่เรียกย่องกันว่าปราชญ์ชาวบ้านมีหลากหลายตามความถนัดและการปฏิบัติของแต่ละคน เป็นผู้ที่ได้หล่อหลอมองค์ความรู้จากประสบการณ์ซึมซับบ่มเพาะค้นคว้าทดลองโดยใช้วิถีชีวิตของตนเองทั้งทางกายและใจมาเป็นเครื่องทดลองเพื่อแสวงหาความถูกผิดจนกระทั่งประสบความสำเร็จจึงคิดสร้างสรรค์กลั่นกรองสิ่งที่มีคุณค่าแก่ชีวิตมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้สืบสานอันถือว่าเป็นทั้งปัญญาและสมบัติมรดกตกทอดที่มีคุณค่ามหาศาลแก่แผ่นดินจากประสบการณ์ความคิดและวิถีการดำรงชีวิตของปราชญ์ชาวบ้านแต่ละท่านล้วนแล้วแต่เป็นต้นแบบเป็นขุนทรัพย์ทางปัญญาที่สำคัญสร้างคุณูปการต่อความเป็นอยู่การประกอบอาชีพทำมาหากินในท้องถิ่นเป็นภูมิคุ้มกันมิให้ชุมชนล่มสลายไปตามกระแสพัฒนาในยุคโลกาภิวัฒน์

ชื่อ-สกุล นางอ้อ จักรพิมพ์
อายุ ๔๘ ปี
ที่อยู่ ๒๗๖ หมู่ที่ ๒ บ้านนาเดื่อ ตำบลนาแก้ว อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร
มีความรู้/เชี่ยวชาญ การทำเกษตรแบบผสมผสาน

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านหัตถกรรม การทำหวดนึ่งข้าว

หวดนึ่งข้าว หรือมวย ทำด้วยไม้ไผ่สานเป็นรูปทรงกระบอก ไม้ไผ่สานอีกแบบหนึ่งทำเป็นทรงกรวยสามเหลี่ยม เป็นเครื่องใช้อย่างหนึ่ง ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของชาวบ้านทุกวันจะต้องใช้หวดนึ่งข้าวเป็นประจำ การนึ่งข้าวเหนียวด้วยหวดนั้น นับว่าเป็นวิธีง่ายและสะดวกที่สุด ดังนั้น หวดนึ่งข้าวจึงเป็นเครื่องใช้ที่ผู้ผลิตสามารถทำรายได้ให้กับครอบครัว โดยทำเป็นอาชีพเสริมได้ เพราะนอกจากจะใช้หวดนึ่งข้าวแล้วยังสามารถดัดแปลงหวดเป็นเครื่องใช้อย่างอื่นได้ด้วย เช่น ประดิษฐ์เป็นโคมไฟตกแต่งร้าน และสิ่งอื่นได้อีกมากมาย

ชื่อ-สกุล นายวิทูร นรสาร
อายุ ๗๐ ปี
ที่อยู่ ๕๔ หมู่ที่ ๓ ตำบลนาแก้ว อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร
มีความรู้/เชี่ยวชาญ การทำหวดนึ่งข้าว

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านหัตถกรรม การจักสานสุ่ม เปล

เครื่องจักสานเป็นเครื่องมือที่มนุษย์สามารถจะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้เป็น อย่างดี ไม่เพียงแต่ด้านประโยชน์ใช้สอยเท่านั้นที่มนุษย์พัฒนาขึ้น ความสวยงาม และ ความ ทนทานถาวร ก็เป็นปัจจัยที่มนุษย์ให้ความสำคัญ จากการที่มนุษย์รู้จักการใช้ยางพืชบางชนิดมาทา หรือยา เพื่อมิให้เกิดรอยรั่ว ซึ่งทำให้มีผลสองอย่าง คือ ความคงทนถาวรและประโยชน์ใช้สอย เพิ่มเติมคือการไปใส่น้ำ การใช้ภูมิปัญญาดังกล่าว มีมาแต่ครั้งสุโขทัย หรืออาจจะก่อนหน้านั้น ปัจจุบันเครื่องจักสานได้พัฒนาการไปมาก มีการประดิษฐ์คิดค้นทำให้ได้รูปแบบต่างๆ เครื่องจัก สานเป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่มากับสังคมกสิกรรมรับใช้ชีวิตมนุษย์ เป็นมรดกตกทอดมาจนทุกวันนี้และ เชื่อว่าจะไม่สูญหายไปจากโลกนี้แน่นอน

ชื่อ-สกุล นายสมพงษ์ อินธิสิทธิ์
อายุ ๗๖ ปี
ที่อยู่ ๖๐ ม.๗ บ้านเทพนิมิต ตำบลนาแก้ว อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร
มีความรู้/เชี่ยวชาญ การจักสานสุ่ม เปล

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านหัตถกรรม การตีเหล็ก “มีดพร้าโต้”

การตีเหล็ก “มีดพร้าโต้” เป็นภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น เหล็กที่ใช้ต้องเป็นเหล็กแหนบรถ โดยต้องไปหาซื้อตามอู่ซ่อมรถยนต์จะได้เหล็กแหนบหูซึ่งจะมีแค่อันละคันเท่านั้น และเหล็กแหนบรองเหล็กเหล่านี้จะมีเนื้อเหล็กที่มีความแข็งแรงมากจะเอามาขึ้นรูปโดยเอามาเผาไฟให้ร้อนและค่อย ๆ ตีขึ้นรูปต้องใจเย็น และใช้ความประณีตจนกว่าจะได้มีดพร้าโต้ที่ดีและคม สวยงาม ก่อนจะนำไปแกะสลักและเข้าด้ามเข้าฝักต่อไป ซึ่งมีดพร้าโต้พ่อเติมถือเป็นมีดพร้าโต้ที่มีคุณภาพมากเพราะมีความแข็งแกร่งทนทานไม่บิ่นง่าย ด้ามจับแข็งแรงแต่ละอันถือเป็นงานแฮนด์เมด เพราะต้องทำทีละอันแต่ละขั้นตอนต้องใช้เวลาและความอดทนและความชำนาญในการตีเหล็ก โดยภูมิปัญญาในการตีมีดพร้าโต้นี้ได้มีการถ่ายทอดไปสู่รุ่นลูกรุ่นหลาน จึงเชื่อว่าการตีมีดพร้าโต้จะมีการสืบทอดรักษาไว้ไม่สูญหายไป

ชื่อ-สกุล นายบรรณ เต้าทอง
อายุ ๖๙ ปี
ที่อยู่ ๑๔๙ ม.๑๒ บ้านใหม่หนองกระบอก ตำบลนาแก้ว อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร
มีความรู้/เชี่ยวชาญ การตีเหล็ก “มีดพร้าโต้”

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านหัตถกรรม การทอผ้าคราม

“การทอผ้าคราม” นับว่าเป็นอีกหนึ่งภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษจะมีความรู้ความสามารถที่ได้รับการถ่ายทอดกันมาแต่ครั้ง ปู่ ย่า ตา ยาย โดยการทอผ้าด้วยมือไว้ใช้เอง และหนึ่งในงานหัตกรรมจากภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ชาวสกลนครภาคภูมิใจทุกครั้งที่สวมใส่ ซึ่งเรียกว่าผ้าฝ้ายย้อมคราม ซึ่งจะนำมาย้อมน้ำครามและนำมาทอเป็นผ้า สืบทอดมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันจึงเกิดการรวมกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติขึ้นเพื่อทอผ้า จำหน่ายเป็นรายได้เสริมจุนเจือครอบครัวอีกทางหนึ่งได้แก่ ผ้าพื้นเมือง ผ้าคลุมไหล่ ผ้าปูโต๊ะ ผ้าพันคอ ผ้ามัดหมี่ และผลิตภัณฑ์อื่นๆ

ชื่อ-สกุล นางทัศพร นามตาแสง
วัน/เดือน/ปี ๓ มกราคม ๒๔๘๘
อายุ ๖๘ ปี
ที่อยู่ ๓๘ หมู่ที่ ๔ ตำบลนาแก้ว อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร
มีความรู้/เชี่ยวชาญ การทอผ้าคราม

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านหัตถกรรม การทอเสื่อ

"เสื่อ" เป็นของใช้สำหรับปูนั่งหรือนอนที่ผู้คนในแถบภาคอีสานต้องมีติดบ้านกันทุกครัวเรือน เนื่องจากเก็บง่ายใช้สะดวก และสามารถผลิตได้เองภายในชุมชน ส่วนวัสดุที่นำมาทอเสื่อนั้นก็มีอยู่ทั่วไปตามธรรมชาติ เช่น ต้นกก ต้นไหล ต้นผือ ชาวบ้านจึงนำมาใช้ประโยชน์โดยการทอเป็นเสื่อเอนกประสงค์ ซึ่งจะมีการเพิ่มสีสันและลวดลายให้สวยงามตามภูมิปัญญาพื้นบ้าน

ชื่อ-สกุล นางผ่องสัย โคตรวังอวน
อายุ ๕๔ ปี
ที่อยู่ ๒๑๐ ม. ๑๐ บ้านกลางใหม่ ตำบลนาแก้ว อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร
มีความรู้/เชี่ยวชาญ การทอเสื่อ

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านอุตสาหกรรม การทำเฟอร์นิเจอร์ โต๊ะ เก้าอี้ จากไม้แปรรูป

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักร เป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต มีเป้าหมายการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ เตียง ตู้) ซึ่งการทำโต๊ะและเก้าอี้จากไม้แปรรูปสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความต้องการและทักษะของผู้ทำ การทำโต๊ะอาจเริ่มต้นจากการเลือกแบบที่ต้องการ ตัดไม้ตามขนาดที่เหมาะสม ขัดผิวไม้ แล้วทาสีหรือเคลือบเงา ส่วนการทำเก้าอี้อาจเริ่มจากการเลือกแบบของเก้าอี้ ตัดไม้ตามแบบ ทำขาเก้าอี้ พนักพิง และเบาะนั่ง

ชื่อ-สกุล นายนิยม เพียตัวผู้
อายุ ๗๐ ปี
ที่อยู่ ๑๑๙ ม. ๑๐ บ้านกลางใหม่ ตำบลนาแก้ว อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร
มีความรู้/เชี่ยวชาญ การทำโต๊ะ เก้าอี้ จากไม้แปรรูป

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านศิลปกรรม กลุ่มนางรำนวัตวิถี

"กลุ่มนางรำนวัตวิถี" ของชาวบ้านนาแก้ว มีสมาชิกทั้งหมด ๑๕-๒๐ คน ซึ่งจะมีการฝึกซ้อม และออกงานเป็นประจำ โดยเฉพาะในวันพระ จะมีคนมาจ้างกลุ่มนางรำ เพื่อไปรำแก้บนที่วัดยอดลำธาร และอื่น ๆ อีก เช่น การรำในงานบวงสรวง การรำเปิดงานการแข่งขันเรือพายวิบาก การรำในงานประเพณีบุญเทศน์มหาชาติ

ชื่อ-สกุล นางผ่องพรรณ คำจันทร์สา
ที่อยู่ ๑๑๙ ม.๑๔ บ้านนาแก้วสามัคคี ตำบลนาแก้ว อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร
มีความรู้/เชี่ยวชาญ การรำ

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านอื่น ๆ การเลี้ยงผีปู่ตา

ผีปู่ตา เป็นสิ่งที่ชาวลาวให้ความเคารพนับถือเหมือนเป็นบรรพบุรุษ โดยมีความเชื่อว่าเป็นการสร้างความสมดุลให้กับการดำรงชีวิตเพื่อความราบรื่นและผีปู่ตาจะคอยทำหน้าที่ปกปักรักษาความร่มเย็นเป็นสุขและดูแลมิให้มีการประพฤติผิดต่อจารีตประเพณี ส่งผลให้หมู่บ้านลาวทุกแห่งจะตั้งศาลปู่ตาไว้ภายในบริเวณหรือใกล้หมู่บ้าน ถือเป็นผีบรรพบุรุษของคนในหมู่บ้าน ชาวบ้านจะประกอบพิธีเซ่นไหว้ประจำปีและพิธีบนบานขอให้ปู่ตาให้โชคลาภ ป้องกันอันตรายเวลาเดินทางไปไหนมาไหน รวมทั้งขอให้ไร่นาพืชผลสมบูรณ์ ผีปู่ตาจึงทำหน้าที่เหมือนเจ้าของหมู่บ้าน ใครจะเข้าออกต้องบอกกล่าวเคารพเสมอ ผู้ที่ทำหน้าที่ติดต่อคือ "จ้ำ" ที่ทำหน้าที่คอยบอกกล่าวปู่ตาให้รับรู้ เวลามีเซ่นไหว้ประจำปี เมื่อชาวบ้านต้องการติดต่อกับปู่ตาก็จะขอให้จ้ำทำพิธีให้

ชื่อ-สกุล นายสมเพส ภูวงษา
อายุ ๖๙ ปี
ที่อยู่ ๔๐๕ ม.๑๔ ตำบลนาแก้ว อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร
มีความรู้/เชี่ยวชาญ ด้านหมอพื้นบ้าน

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านอื่น ๆ การทำขนมไทย

การทำขนมไทยเป็นส่วนสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ขนมไทยมีหลากหลายชนิดและกรรมวิธีการทำที่หลากหลาย เช่น นึ่ง ต้ม ทอด เชื่อม การทำขนมไทยต้องใช้ความละเอียดอ่อนและศิลปะในการเลือกวัตถุดิบและวิธีการทำ ส่วนมากมักทำกันในช่วงบุญหรืองานเทศกาลต่าง ๆ การทำขนมไทยเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสำคัญในการสืบสานวัฒนธรรมและประเพณีไทย ขนมไทยมีหลากหลายชนิดและวิธีการทำที่หลากหลาย การอนุรักษ์ขนมไทยสามารถทำได้โดยการบริโภคขนมไทย การเรียนรู้จากผู้ที่มีความรู้ และการนำขนมไทยไปประดับการท่องเที่ยว

ชื่อ-สกุล นางสาวกนกพร แสนหัวเมือง
อายุ ๓๐ ปี
ที่อยู่ ๓๙๗ ม. ๑๔ บ้านนาแก้วสามัคคี ตำบลนาแก้ว อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร
มีความรู้/เชี่ยวชาญ การทำขนมไทย

